

Derleme

*Makale Geliş Tarihi:26.01.2018
Makale Kabul Tarihi:03.10.2018*

SOSYAL HİZMET VE SOSYAL GELİŞİM İÇİN GLOBAL AJANDA: FELSEFESİ, GELİŞİMİ, KAPSAMI

The Global Agenda for Social Work and Social Development: Philosophy, Development, Content

Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN*

Seda ATTEPE ÖZDEN**

Merve Deniz PAK***

* Prof. Dr., Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

** Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

*** Arş. Gör., Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

ÖZET

Son dönemlerde dünyada hızlı ekonomik, sosyal, teknolojik, ekolojik alanda pek çok değişim yaşanmaktadır. Başta ekonomik durgunluğun yol açtığı yoksulluk olmak üzere hızlı nüfus artışı, salgın hastalıklar, savaşlar, göçler, afetler gibi sorunlar sosyal hizmet mesleğini doğrudan etkilemektedir. Bu durumlar var olan sorunları derinleştirmekte ve yeni sosyal sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Uluslararası örgütler küresel çaptaki bu sorunlara dikkat çekmek ve ortak hareket noktaları belirleyebilmek için çalışmalar yapmıştır. Sosyal hizmet alanındaki uluslararası örgütler de bu doğrultuda sözü edilen sorunlara ilişkin sosyal hizmetin rolünü göstermeyi hedefleyerek Global Ajanda'yı oluşturmuşlardır. Global Ajanda, sosyal açıdan daha adil ve sürdürülebilir bir dünya yaratma amacıyla yola çıkmıştır. Bu çalışmada Global Ajanda'nın felsefesi, tarihsel arka planı, kapsamı ve taahhütlerinin neler olduğu tartışılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Global Ajanda, uluslararası sosyal hizmet, uluslararası sosyal hizmet örgütleri, küreselleşme*

ABSTRACT

Recently, there have been many changes in the economic, social, technological and ecological aspects in the world. Problems such as rapid population growth, wars, migrations, disasters, especially poverty caused by economic recession, directly affect the social work profession. These situations deepen existing problems and create new social problems. International

organizations have worked to draw attention to these global issues and to identify common points of action. The international organizations in social work have also created Global Agenda in order to show the role of social work related to the mentioned problems in this direction. Global Agenda has set out to create a more equitable and sustainable world from a social perspective. In this study, the philosophy, historical background, scope and commitments of Global Agenda are discussed.

Keywords: *Global Agenda, international social work, international organizations in social work, globalization*

GİRİŞ

2017 yılının Ağustos ayında basında yer alan haberler Facebook yapay zeka araştırması laboratuvarında geliştirilen ve 'kendi kendine öğrenen' *chatbotların*, İngilizceyi bırakıp kendi ürettikleri dilde konuşmaya başladığını bildiriyorlardı (<https://www.cnnturk.com/video/bilim-teknoloji/teknoloji/yapay-zeka-kendi-dilini-icat-etti>). Bu haber, insanoğlunun bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemelerinin ulaştığı en üst nokta olarak yorumlanabilir. Ancak son nokta olmadığı kesin. Pek çok yazara göre (örneğin, 'Homo Deus' kitabının yazarı Noah Harari gibi) artık insanlık bildiğimiz ve bugüne kadar deneyimlediğimiz boyuttan başka bir boyuta geçiyor ve bu süreçte medyanın o pek sevdiği deyimle "kartlar yeniden dağıtılacak" gibi görünüyor.

Gerçekten de dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın pek çok insan bu değişimi öyle ya da böyle deneyimlemektedir. Bugün çocuklar artık teknolojinin içine doğmaktadır. Z kuşağı çocukları olarak adlandırılan bu nesil "*İnsanlık tarihinin el, göz, kulak vb. motor beceri senkronizasyonun en yüksek nesli olarak*" tanımlanmaktadır (Çalışkan, 2016). Kuşkusuz değişim yalnızca teknolojik alanda yaşanmamaktadır. Ekonomik, sosyal, coğrafi, çevresel ve biyolojik kısacası insan yaşamını etkileyen tüm bileşenler hızla değişmektedir. Peki bu değişimin sonuçları ne olmuştur? Artık daha iyi bir dünyada mı yaşıyoruz? Bu sorunun yanıtı hem evet hem hayır ve duruma nerden bakıldığı ile yakından ilişkili gibi gözüküyor. Bundan 100 yıl öncesine göre daha iyi bir dünyada yaşıyoruz çünkü kitlesel savaşlar dünya genelinde azaldı, daha az insan açlık nedeniyle ölüyor, tıp alanındaki gelişmeler nedeniyle insanlar daha uzun yıllar ve görece daha sağlıklı biçimde yaşayabiliyorlar, bir grip virüsü milyonlarca can almıyor örneğin, daha fazla insan eğitime ulaşabilme olanaklarına sahip (Le Couteur ve Burrenson, 2014; Harari, 2016).

Ancak insanlık için bu kadar gelişmeye karşın bardağın diğer tarafı hala boş. Sosyal bilim alanındaki düşünürler hala eşitliğin ve eşitsizliğin ne olduğu ve (gelir mi, fırsat mı, kaynaklar mı?) neyi kapsadığını tartışa dursunlar (Francisco ve Fereirra, 2010) dünyada ekonomik, sosyal, coğrafi pek çok alanda bireyler ve toplumlar arasındaki uçurum açılmaktadır.

Oxfam Credit Suisse tarafından hazırlanan brifing raporuna göre (2017); 2016 yılında dünyanın yüzde 1'lik nüfusuna denk gelen 70 milyon kişinin dünyanın geri kalan yüzde 99'undan (Yaklaşık 7 milyar insan) daha fazla servete sahiptir. Oxfam'ın raporuna göre 62 "süper zenginin" toplam serveti, dünya nüfusunun en fakir olan yarısından daha fazladır. Bir yıl önce, dünya nüfusunun en fakir olan yarısının serveti, 80 "süper zenginin" servetine denk geliyordu.

Dünya Bankası Grubu tarafından yayınlanan "*Yoksulluk ve Paylaşılan Refah 2016: Eşitsizliğe Karşı Mücadele*" analizine göre 2013 yılında dünyada (yarısı 18 yaşından küçükler olmak üzere) 767 milyon insan günde 1,90 dolardan az kazanarak yaşamını sürdürmekteydi (Dünya Bankası, 2016). UNICEF tarafından yine 2016 yılında yayınlanan "*Aşırı Yoksulluğa Son: Çocuklara Odaklanma*" başlıklı rapora göre ise 2013 yılında gelişmekte olan ülkelerdeki çocukların yüzde 19,5'i kişi başına ortalama günlük gelirin 1,90 dolar ya da daha altında olduğu ailelerde yaşamaktaydı. Yetişkinler söz konusu olduğunda ise bu oran yüzde 9,2 olarak kaydedilmişti (UNICEF, 2016). Bugün küresel ölçekte yaklaşık 385 milyon çocuk aşırı yoksulluk içinde yaşamını sürdürmektedir.

Dünya genelinde ciddi iklim değişiklikleri yaşanmakta; bu değişikliklerin sonucu olarak da pek çok bölgede sel, toprak kayması, kullanılabilir tarım arazilerinin çölleşmesi, su kaynaklarının bozulması, denizlerin kirlenmesi, hayvan ve bitki türlerinin yok olması gibi doğal ve çevresel felaket yaşamı tehdit etmektedir (Dominelli, 2012). Örneğin Birleşmiş Milletler (2015) "*Dünya Su Gelişim Raporu*"na göre küresel tarımsal su ihtiyacının büyüme oranları sürdürülebilir durumda değildir, su kaynakları hızla tükenmektedir.

Özetle insanlık, sahip olduğu kaynakları hızla tüketmektedir. Bu durum ekolojik olduğu kadar ciddi sosyal sorunlara da neden olmaktadır. Uluslararası örgütler bu hayati tablo karşısında farklı alanlarda çalışmalar yapmaktadır. Örneğin ekonomistler yeni yoksulluk biçimlerini tartışmakta (Işık ve Pınarcıoğlu, 2001; Martin ve Goodman 2016), sağlık çalışanları ise yeni görülmeye başlayan hastalıkları epidemiyolojik dönüşüm altında tartışmakta (Omran 2005), psikoloji ve sosyoloji bilimleri de

teknolojinin yeni biçimlerinin birey ve topluma olan etkisini tartışmaktadır (Pettman, 2017). Birey ve toplum yaşantısındaki bu ciddi değişimler insanı odağına alan sosyal hizmet mesleğini de yakından ilgilendirmekte ve mesleğin uygulama alanları ile sosyal politikaları da dönüştürmektedir (Spolander ve ark. 2014).

Sosyal hizmet alanındaki uluslararası kuruluşlar dünyanın ve toplumların içinde bulunduğu küresel boyuttaki sorunların çözümü için farklı stratejiler geliştirme yoluna gitmişlerdir. Bu stratejilerin küresel boyutta tüm toplumları ilgilendiren en görünür örneği Global Ajandadır. Kuşkusuz küresel dönüşümün yol açtığı sorunların çözümü bağlamında uluslararası sosyal hizmetin bu sorunlara ilişkin rolü yalnızca Global Ajanda kapsamındaki uygulamalarla sınırlı değildir. Ancak sosyal hizmet bakış açısıyla küresel bir durum tesbiti yapmak adına Global Ajandanın yeri önem taşımaktadır.

Türkçe literatürde Global Ajandanın oluşum şartlarını ve Ajandanın kapsamını ortaya koyan bir çalışmanın bulunmaması bu çalışmanın gerçekleştirilme motivasyonunu oluşturmuştur. Buradan hareketle çalışmada, Global Ajanda'nın felsefesi, tarihsel gelişim süreci, amaçları, taahütleri ve kapsamı anlatılacaktır.

Global Ajandanın Felsefesi ve Tarihsel Arka Plan

Küresel boyutta yaşanan değişimler ve bu değişimlerin yarattığı sosyal sorunlar, dünya çapında yeni örgütlenmelerin oluşumunu gerekli kılmıştır. Örneğin, dünya çapındaki ekonomik durgunluk, artan eşitsizlikler, yoğun göç hareketleri, salgın hastalıkların artışı, afetler ve yeni çatışma biçimleri sosyal hizmet uzmanlarını ve bu alandaki akademisyenleri küresel gerçeklerin farkına vararak çalışmaya yöneltmiştir (Jones ve Truell, 2012).

Global Ajanda'nın ortaya çıkma sürecini tarihsel bakış açısıyla ele almak, konunun daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacaktır. Global Ajanda'nın tarihsel kökenleri 2000 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından ortaya konulan "Binyıl Kalkınma Hedefleri"ne dayanmaktadır (Jones ve Truell, 2012). Binyıl Kalkınma Hedefleri, 2000 yılının Eylül ayında New York'ta toplanan Binyıl Zirvesi'nde kabul edilmiş ve 2015 yılına kadar bu hedeflerin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu hedefler sekiz ana başlık altında toplanmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2000):

Amaç 1: Aşırı Yoksulluk ve Açlığı Ortadan Kaldırmak

Amaç 2: Herkes için Temel Eğitim Sağlamak

Amaç 3: Kadınların Konumunu Güçlendirmek ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Geliştirmek

Amaç 4: Çocuk Ölümlerini Azaltmak

Amaç 5: Anne Sağlığını İyileştirmek

Amaç 6: HIV/AIDS, Sıtma ve Diğer Salgın Hastalıklarla Mücadele Etmek

Amaç 7: Çevresel Sürdürülebilirliği Sağlamak

Amaç 8: Kalkınma İçin Küresel Ortaklıklar Geliştirmek

Bu hedefler, önemli sosyal sorunların küresel çapta fark edilmesini sağlamış ve ülkeleri bu sorunların ortadan kaldırılması için çalışmalar yapmaya teşvik etmiştir. Bu hedefler aynı zamanda eleştirilere de neden olmuştur. Bu eleştiriler; hedeflerin belirli alanlara ve nitelikten çok niceliğe odaklanması, hak temelli yaklaşımı benimsememesi ve ülkeler arası farklı gelişmişlik düzeylerinin gözatılmadan aynı hedeflerin konulması etrafında birleşmektedir (Lombard, 2015). Bunun üzerine BM, Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni güncelleyerek 2015-2030 dönemi için "Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini" kabul etmiştir.

Bu hedefleri açıklamadan önce "sürdürülebilirlik" kavramını açıklamak faydalı olacaktır. Sürdürülebilirlik; biyolojik, çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik boyutlarda çok yönlü olarak ele alınmaktadır. Bu kavram, ekonomik olarak; yaşam standartlarının; çevresel olarak; biyoçeşitliliğin; sosyal olarak ise toplumdaki sosyal bağların ve karşılıklı ilişkilerin korunmasını belirtmektedir (Yeni, 2014). Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri; küresel çapta çevresel, siyasi ve ekonomik sorunları ele alan ve acil olarak çözümlenmesi gereken hususları göstermektedir. Bu hedefler 17 ana başlık altında toplanmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2012):

- 1. Yoksulluğun tüm dünyada sona erdirilmesi*
- 2. Açlığın tüm dünyada sona erdirilmesi*
- 3. Herkes için her yaşta sağlıklı ve müreffeh bir yaşam sağlanması*
- 4. Kapsayıcı ve eşitlikçi eğitimin sağlanması ve yaşam boyu öğrenme imkânının herkes için teşvik edilmesi*
- 5. Cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadının güçlendirilmesi*
- 6. Su ve sanıstasyona erişimin sağlanması ve sürdürülebilir su yönetimi*

7. *Düşük maliyetli, güvenli, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin sağlanması*
8. *Sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyüme, tam ve üretken istihdam ve insana yakışır çalışmanın herkes için sağlanması*
9. *Sağlam bir altyapının inşa edilmesi, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşme ve yenilikçiliğin teşvik edilmesi*
10. *Ülkeler arası ve ülke içi eşitsizliklerin azaltılması*
11. *Şehirlerin kapsayıcı, güvenli ve sürdürülebilir yapılandırılması*
12. *Sürdürülebilir üretim ve tüketim modellerinin yaygınlaştırılması*
13. *İklim değişikliği ve etkileriyle mücadele konusunda acilen eyleme geçilmesi*
14. *Okyanusların, denizlerin ve deniz kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması*
15. *Kara ekosistemlerinin korunması, sürdürülebilir orman yönetimi, çölleşmeyle mücadele ile arazi bozulumu ve biyolojik çeşitlilik kaybının engellenmesi*
16. *Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı bir toplumun teşvik edilmesi, herkes için adalet, kurumların her seviyede etkili ve hesap verebilir hale getirilmesi*
17. *Küresel işbirliklerinin uygulanması ve canlandırılması için gerekli araçların güçlendirilmesi*

BM'nin bu küresel hedefleri ışığında özellikle sosyal sorunlara çözüm üretebilmek adına uluslararası sosyal hizmet alanında da birtakım çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmaların en önemlisi 2004 yılında Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) tarafından başlatılan, sonrasında Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Uluslararası Sosyal Refah Konseyi (ICSW)'nin katılımıyla devam eden çalışmalardır. Bu çalışmaların sonucunda hem gündemdeki sorunlara işaret eden hem de kanıta dayalı uygulamaların güçlendirilmesini amaçlayan "Sosyal Hizmet ve Sosyal Gelişim İçin Global Ajanda" (*The Global Agenda for Social Work and Social Development*) oluşturulmuştur. Sosyal hizmet mesleğinde kilit rolü olan bu üç organizasyon, 2010 yılında Hong Kong'ta düzenlenen konferansta dünya çapında insanları en çok zorlayan konular karşısında "beraberlik" gerektiğini savunup örgütlenmeyi önermiştir. Bu konferansta tüm dünyada sosyal gündemin gelişimini

desteklemek üzere sosyal adalet ve kalkınmayı sağlamak için “Eylem Taahhütleri” oluşturulmuş ve BM ile işbirliği yapılmıştır (Lombard, 2015).

Sosyal Hizmet ve Sosyal Kalkınma için Global Ajanda: Eylem Taahhüdü, Dünya Sosyal Hizmet Günü ve Mart 2012’de BM Sosyal Hizmet Günü’nde resmen açıklanmıştır (IASSW, ICSW, IFSW, 2014). Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonu (IFSW), Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Uluslararası Sosyal Refah Konseyi (ICSW) bir uygulama stratejisi benimsemiştir. Bu strateji, Ajandanın uygulanmasında bölgesel merkezleri desteklemek için küresel bir ağı kurulmasını, sosyal hizmetlerde ve sosyal kalkınmada olumlu sonuçları teşvik eden çalışma ortamlarını araştırmayı içermektedir (Jones & Truell, 2012). Global Ajanda kapsamında oluşturulan eylem taahhütleri şu şekilde ifade edilmektedir (IASSW, ICSW, IFSW, 2012):

- *İnsan haklarının tüm dünya nüfusu için erişilebilir olması*
- *Haksız ve zayıf düzenlenmiş ekonomik sistemler ve piyasa güçlerinin çalışan kesimi etkilemesi, işverenlerdeki sosyal sorumluluğun eksikliği ve ortaya çıkan sosyal sorunların (sağlıksızlık, eşitsizlik ve yoksulluk gibi) ortadan kaldırılması*
- *Kültürel çeşitlilik ve kendini ifade etme hakkının artırılması*
- *İnsan sağlığı ve refahının iyileştirilmesi için ekolojik yaşamı da içerecek şekilde düzenlemelerin yapılması*

Global Ajanda'nın geliştirilmesi, uluslararası sosyal hizmet örgütlerinin ortak değerler taşıdığını ve sosyal adaleti hedeflediğini göstermektedir. Bu yönüyle Global Ajanda yerel, ulusal ve uluslararası çalışma düzeyleri belirlemekte ve global (*glocal*) (yerel ve küresel işbirliğinin tek potada eritilmesi şeklinde) bir yapı sergilemektedir. Böylelikle üç temel uygulama düzeyi olarak;

- a) Yerel düzeydeki sosyal hizmet kuruluşları,
- b) Topluluklar içinde oluşturulan bölgesel ağlar ve diğer ortaklar,
- c) BM ve diğer uluslararası kuruluşlarla çalışmayı içermektedir

Diğer bir deyişle bu üç uygulama düzeyi özelden genele doğru gitmekte, yerelden uluslararası düzeye uzanan ihtiyaçları karşılamayı amaçlamaktadır (Sims, Chenu ve Williams, 2014).

Global Ajanda kapsamında oluşturulan Eylem Taahhütlerinin uygulanması ile ilgili izleme ve raporlama mekanizması olarak “Küresel Gözlemleri” (*Regional*

Observatories) kurulmuştur. Küresel Gözlemevleri beş bölgedeki (Afrika, Asya-Pasifik, Avrupa, Latin Amerika-Karayipler ve Kuzey Amerika) çalışmaları kapsamakta ve veri toplamayı (niteliksel ve niceliksel) amaçlamaktadır (IASSW, ICSW, IFSW, 2014). Gözlemevinin yaptığı çalışmalar sonucunda 2014 yılında Melbourne'de Birinci Global Rapor ve 2015 yılında Seul'de İkinci Global Rapor yayınlanmıştır. Bu raporlarda seçilen beş bölgenin durumuna ilişkin veriler şu şekilde aktarılmıştır (IASSW, ICSW, IFSW, 2014):

- **Afrika:** Afrika'da yapılan I. Uluslararası Sosyal Konsorsiyum Geliştirme Konferansında bölgesel yoksulluğun ve sömürüye yol açan başlıca nedenlerin ele alınmadığı, geniş sosyal ve ekonomik koşulların iyileştirilmesi konusunda yapılan çalışmalara rağmen son 10 yılda ekonomik büyümenin gerçekleştirilemediği, herkes için eşit haklara sahip olmayı hedefleyen bu girişimlerin yerine, bölge halkının özellikle madencilik alanında ucuz işgücü olarak istihdam edildiği belirtilmiştir.
- **Asya Pasifik Bölgesi:** Bölge sosyo-ekonomik açıdan geniş bir çeşitlilik göstermektedir. Orta Doğu ve Hindistan'ın ciddi politik çatışmalara maruz kaldığı, Çin'in hızlı bir büyüme kaydettiği, Japon ekonomisinin ise 2011 yılındaki tsunamiden olumsuz etkilenmeye devam ettiği ve gelir eşitsizliğinden kaynaklanan sorunların arttığı ifade edilmiştir. Asya Pasifik Bölgesinde sosyal hizmetin gelişiminin özellikle Avustralya, Malezya, Yeni Zelanda, Japonya ve Güney Kore'de hızla devam ettiği ve Çin, Vietnam ve Hindistan'da sosyal hizmet okullarının açıldığı görülmektedir. Ürdün ve Suudi Arabistan gibi Orta Doğu ülkeleri ise profesyonel sosyal hizmetlere daha fazla yatırım yapmaktadır. Fakat bu gelişmelere rağmen, Bangladeş ve Nepal gibi ülkelerde sosyal hizmet uzmanlarının düşük statüye sahip olduğu ve bu ülkelerde çoğunlukla STK'lar aracılığıyla toplumsal gelişmenin sağlandığı belirtilmiştir.
- **Avrupa:** Avrupa'da sosyal hizmetin; refah modellerinde önemli bir unsur olduğu, ancak hizmet kalitesinin 2008/9 finansal kriziyle azaldığı ve ekonomik-sosyal eşitsizliğin ortaya çıktığı söylenmektedir. Bu bağlamda kamu sektörü istihdamının daralması, ayrımcılık, işsizlik, evsizlik ve intihar oranlarının önemli ölçüde artması, sosyal ve politik çatışmaların yoğunlaşması ve devlet temelli sağlık hizmetlerinin sunumunun azalması gibi sorunlar görülmektedir.
- **Latin Amerika ve Karayipler:** Bu bölgede de küresel finansal iklimin etkileri göze çarpmaktadır. Ülkeler arasında da geniş sosyal ve ekonomik farklılıklar

vardır. Meksika, Brezilya gibi ülkelerde oluşan ciddi krizler sonucu sosyal hizmetlerden faydalanan birey sayısı artmaktadır. Sosyal hizmet açısından bölgedeki şiddetin artması mesleki endişeye ve baskıya neden olmakta; baskıcı politikalar yoksulluğu ve suç oranlarını arttırmaktadır.

- **Kuzey Amerika:** Kanada ve ABD’de bankacılık krizinin ve küresel durgunluğun etkisiyle karşılaşılmış ve gelir dağılımındaki eşitsizlikler artmıştır. Bunun sonucu olarak bu ülkelerde sokak çocuğu olgusuna çok sık rastlanmakta ve yoksulluk yayılmaktadır.

Görüldüğü gibi Global Ajanda kapsamında oluşturulan “Küresel Gözlemevi” uluslararası alanda veri toplayarak sosyal hizmet açısından küresel bir değerlendirme yapmaya olanak sağlamaktadır. Böylece uluslararası alanda ön plana çıkan gelişmeleri takip etmek ve değişen koşullara uygun stratejilerin belirlenmesi mümkün olmaktadır.

Özetle, Ajanda’nın temel felsefesi BM Binyıl Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile uyumludur. Bu hedeflerde yer alan, insan yaşamını ilgilendiren her alanda (biyoloji, ekoloji, ekonomi, sosyal, eğitim, adalet gibi) kalkınma, erişilebilirlik, eşitliğin oluşturulması ve bunun sürdürülebilir hale getirilmesi Ajanda da taahhüt edilen temel noktalar olarak karşımıza çıkmıştır.

Çalışmanın sonraki bölümünde Global Ajanda’nın kapsamına yer verilecektir.

Global Ajandanın Kapsamı

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW), Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Uluslararası Sosyal Refah Konseyi (ICSW), günümüz yaşam koşullarının küresel, ulusal ve yerel düzeyde eşit olmayan sonuçlar doğurduğunu ve bu koşulların insanlar üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğunu kabul ederek aşağıdaki dört başlık kapsamında Global Ajanda’yı oluşturmuşlardır (IASSW, ICSW, IFSW, 2012):

- *Sosyal ve ekonomik eşitliğin desteklenmesi*
- *İnsanın değerinin ve onurunun yüceltilmesi*
- *İnsan ilişkilerinin önemini kavrama ve iyilik halinin artırılması*
- *Çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik*

Bu kapsamda uluslararası kuruluşlar ilk adım olarak her yıl Mart ayında kutlanan Dünya Sosyal Hizmet Gününde farklı temalar belirleyerek küresel düzeyde

eşitsizliklere dikkat çekmeyi amaçlamışlardır. Global Ajanda'nın ortaya çıkışından itibaren Dünya Sosyal Hizmet Gününde ele alınan temalar şu şekildedir (IASSW, ICSW, IFSW, 2012):

- *2012-2014: Sosyal ve ekonomik eşitliği teşvik etmek*
- *2015-2016: İnsanın değeri ve onurunu yüceltmek*
- *2017-2018: Toplumsal ve çevresel sürdürülebilirliği geliştirmek*
- *2018-2019: Sürdürülebilir insan ilişkileri yoluyla refahı teşvik etmek*

Görüldüğü gibi tüm bu temalar hem sürdürülebilirliği teşvik etmeyi hem de bireysel ve toplumsal düzeyde refahı sağlamayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu temalar Global Ajanda'nın tüm maddeleriyle birebir örtüşmektedir.

Çalışmanın bu noktasında Global Ajanda'nın temaları üzerinde ayrıntılı biçimde durulacaktır.

Sosyal ve Ekonomik Eşitsizlikle Mücadele

Sosyal Hizmet Sözlüğünde (Barker, 2003: 404-5) sosyal adalet: "Bir toplumun tüm üyelerinin aynı temel hak, koruma, fırsatlar, sorumluluklar ve sosyal kazanımlara sahip olduğu ideal bir durumu ifade etmektedir. Sosyal hizmetin önemli bir değeri olan sosyal adaletin sağlanması; ayrımcılık, baskı ve eşitsizliklere karşı savunuculuk gerektirir." Global Ajanda da yer alan bu konu, ekonomik eşitsizliklere vurgu yapmakta ve yoksul, dezavantajlı ve marjinalize edilmiş grupları gündeme getirmektedir. Ekonomik eşitsizlikle mücadelenin yanı sıra sosyal zenginliği koruma, eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşma ve nihai olarak küresel insan hakları bağlamında iyilik halinin artışını hedeflemektedir.

İnsanın Onurunu ve Değerini Yüceltmek

Global Ajanda, insanın onurunu ve değerini sağlama konusundaki geniş hedefi doğrultusunda, insan hakları belgelerinin evrensel olarak uygulanması üzerinde çalışmayı taahhüt etmektedir (Healy ve Wairire, 2014). Sosyal hizmetin bir insan hakları mesleği olduğu düşünüldüğünde özel gereksinimleri olan risk gruplarının (çocuk, yaşlı, kadın, engelli, ayrımcılığa uğrayan bireyler gibi nüfus grupları) ele alınması, ayrımcılık yaratan etkenlerin ortadan kaldırılması, çatışmaların çözümü ve barış ortamının tesis edilmesi, insan kaçakçılığı ile mücadele edilmesi ve göçmen haklarının savunulması gibi çok boyutlu uygulamaları içermektedir. Bu açıdan bu

hedeflerin gerçekleştirilmesinde sosyal hizmetin hak savunuculuğu işlevi önem kazanmaktadır.

İnsan İlişkilerinin Önemini Kavrama ve İyilik Halinin Arttırılması

Toplumda egemen olan ekonomik, politik ve sosyal güçler, bireylerin, ailelerin ve toplulukların sosyal ilişkilerini etkilemektedir (IASSW, ICSW, IFSW, 2014). Bu etkiler, hayatın her alanında güvenlik, sosyal uyum ve sürdürülebilirlik için tehdit oluşturmaktadır. Bu bağlamda Global Ajanda'nın, toplumun tüm üyelerin sürdürülebilir sosyal refahını sağlamak amacıyla olduğu görülmektedir. Çözüm için ise sosyal ve ekonomik eşitliğin teşvik edilmesi, tüm bireylerin onurunun ve değerinin yükseltilmesi, çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliğin sağlanmasını taahhüt etmektedir.

İnsan ilişkilerinin öneminin ortaya konması ile birlikte, sosyal hizmet uzmanlarının hem bireysel hem yapısal düzlemde destekleyici rolü ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda sosyal hizmet müdahaleleri, sosyal dışlanmayı azaltmalı ve sosyal içermeyi kolaylaştırmalıdır. Bununla beraber, toplulukların kapasitesinin güçlendirilmesi ve sosyal ve ekonomik gelişmenin sağlanması için politika yapıcılarla çalışılmalıdır (IASSW, ICSW, IFSW, 2014).

Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirliğin Geliştirilmesi

Sürdürülebilirlik kavramı, 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun yayınladığı Brundtland Raporu'nda ortaya konulmuş olup "Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeden karşılamaktır" şeklinde tanımlanmış ve çevresel, sosyal ve ekonomik olarak üç ana başlıkta ele alınmıştır (Dewane, 2011; Epstein ve Buhovac, 2014). Benzer biçimde Rio+20:İstediğimiz Gelecek: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı ve Dünya Kentsel Forumu'nda da sürdürülebilir kalkınma konusundaki politik kararlılığa vurgu yapılmış, bu konuda bugüne kadar gerçekleşen başlıca zirvelerden elde edilen çıktılar ortaya konulmuş, yeni tehdit ve fırsatlar belirlenmiştir. Çevresel sürdürülebilirlik, "doğal kaynakların bozulmadan kalmasını" gerektirir, yani doğal kaynaklar, yenilenme oranlarının üstünde kullanılmamalıdır. Buna ek olarak, yenilenemez kaynaklar korunmalı ve en az biçimde kullanılmalıdır. Fakat bugün hızla artan dünya nüfusu, doğal enerji kaynaklarının azalmasına ve son yıllarda çeşitli doğal afetlerle kendini hissettiren küresel ısınma, çevre kirliliği ve biyoçeşitliliğin azalması gibi sorunlara yol açmaktadır (Özmete, 2010; Gardner, 2016). Sosyal sürdürülebilirlik ise, sosyal sistemin huzur içinde sınırsız olarak işlev gösterebilmesi ve gelecek nesiller için yaşam kalitesinin en iyi duruma getirilmesi olarak

tanımlanmaktadır (Schmitz ve ark., 2012). Bu kapsamda insan haklarının ve bu bağlamda sağlık hizmetlerine ulaşım ve eğitimde eşitlik, işgücüne eşit katılım, toplumsal cinsiyet eşitliği ve siyasi sorumluluk ile katılımı içeren konular gündeme gelmektedir (Hawkins, 2010). Global Ajanda'da yer alan bu başlık ise "Sosyal Hizmet Sürdürülebilirliği Teşvik Ediyor" temasıyla sürdürülebilirliğin yeni yüzyılın sosyal adalet konusu olduğunu ilan etmiştir. Bu kapsamda sosyal, ekonomik ve çevreyi göz ardı eden konular üzerinde durulmuş, doğal çevrenin korunmasına ve afetlere hazırlıklı olmaya yönelik teşvikler ön plana çıkmıştır.

Global Ajanda'da yer alan sosyal ve ekonomik eşitliği teşvik etmek, insanın değeri ve onurunu yüceltmek, toplumsal ve çevresel sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir insan ilişkileri yoluyla refahı teşvik etmek temaları çerçevesinde uygulamalar yapabilmek için uygun bir çevrenin ve eğitimin sağlanması şarttır. Bu amaçla Global Ajanda tüm profesyoneller arasında bilginin geliştirilmesi, yayılması ve bilgi alışverişini teşvik eder. Aynı zamanda yerel odakta sosyal hizmet araştırma merkezlerinin kurulmasını ve Küresel Gözlemeni oluşturarak gelecekteki raporlar için niteliksel ve niceliksel veri toplama ve tartışmayı sürdürebilmeyi amaçlar (IASSW, ICSW, IFSW, 2012).

Görüldüğü gibi Global Ajanda küresel çapta dünyanın ve insanlığın karşı karşıya kaldığı çok boyutlu sorunları ve riskleri kapsayacak şekilde taahhütler ve uygulama önerileri içermektedir. Bu taahhütlerin ve önerilerin daha çok gündeme gelmesi ve dikkate alınması sosyal hizmet uygulamalarını geliştirmek için önemlidir.

Sonuç Yerine

Global Ajanda, gelecek nesiller için sosyal açıdan daha adil ve sürdürülebilir bir dünya yaratma amacıyla yola çıkmıştır. Global Ajanda, bu amacı gerçekleştirebilmek için baskı ve eşitsizlik karşısındaki sistemleri ve yapıları desteklemek, etkilemek ve inşa etmek konusunda BM ve diğer uluslararası organlar, topluluklar ve örgütlerle birlikte çalışacağını taahhüt etmektedir (IASSW, ICSW, IFSW, 2012). Bu açıdan bakıldığında Global Ajanda'nın uluslararası boyutta eşitsizlik ve adaletsizliğin temellerini sorgulamakta olduğu ve bu temellerle mücadele etmeye çalıştığı söylenebilir. Nitekim Global Ajanda'nın taahhütleri; yoksulluk, işsizlik ve HIV/AIDS gibi sosyal sorunlarla ve yerel/ulusal düzeyde ortaya çıkan küresel boyutlara sahip olan gelişimsel zorluklarla ilgilidir (Raniga & Zelnick, 2014: 395).

Global Ajanda'ya yönelik olumlu ve olumsuz görüşler bulunmaktadır. Tasse (2014: 283)'e göre Global Ajanda sert bir belge anlamına gelmemekte; daha ziyade "tüm yetersizlikleri ve sınırları" ile sosyal, ekonomik ve politik adaleti sağlama konusunda

çalışan taraflarla (kurum, kuruluş, yapı, birey gibi) ve sosyal hizmet mesleği içinde tartışmaya yer açmak için bir platform olarak anlaşılmalıdır. Böylece bireyleri etkileyen sosyal, ekonomik ve politik güçler gündeme gelecek, tartışmaya açılacak ve çözüm için bir araya gelmesi gereken aktörler ortaya çıkacaktır.

Raniga ve Zelnick (2014) de, Global Ajanda'nın yerel uygulamayı küresel meselelere bağlayan sosyal hizmet için yol gösterici bir belge olabileceğini vurgulamıştır. Ayrıca Global Ajanda'nın eleştirel bir öğretim aracı olarak hizmet edebileceğini; öğrencilerin politika analiz becerilerini artırma fırsatı sağlayabileceğini ve akademisyenlere araştırma yapmak için ağ kurma fırsatları yaratabileceğini belirtmişlerdir.

Global Ajanda hakkındaki olumsuz eleştirilere bakıldığında ise, sorunların ve çözüm yollarının somut bir şekilde ortaya konulmadığı; sorunları çözmeye öncelikleri belirlemeye yönelik girişimlerinin tüm ülkeler için mümkün olmayacağını ve bu eylemlerin politik düzlemde bağımsız gerçekleştirilemeyeceğini görmekteyiz (Gray ve Webb, 2014).

Tüm eleştirilere karşın Global Ajanda'nın küresel anlamda sosyal sorunlara vurgu yapması ve bu sorunların çözümünde sosyal hizmetin üstlenmesi gereken rolleri göstermesi açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bu nedenle sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirilmesinde Global Ajanda'nın ortaya koyduğu noktaların takip edilmesi, küresel ortaklık içerisinde çalışılması ve sosyal hizmet alanındaki tüm çalışmalarda kılavuz olarak kullanılması gereklidir.

KAYNAKÇA

Barker, R. L. (2003). *The social work dictionary*. USA: NASW Press.

Birleşmiş Milletler. (2000). *Binyıl kalkınma hedefleri nedir?* <http://www.un.org.tr/includes/files/Binyil02.pdf> adresinden alınmıştır.

Birleşmiş Milletler. (2012). *2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri*. <http://unesco.org.tr/dokumanlar/duyurular/skh.pdf> adresinden alınmıştır

Birleşmiş Milletler. (2015). *Birleşmiş Milletler dünya su gelişim raporu 2015 – sürdürülebilir bir dünya için su*. <http://www.suhakki.org/wp-content/uploads/2015/08/BM-Su2015-ozet-web.pdf> adresinden alınmıştır.

Çalışkan, N. (2012). Z kuşağı. *İndigo Dergisi*. <https://indigodergisi.com/2016/12/x-y-z-kusagi-ozellikleri/> adresinden alınmıştır.

Dewane, C. J. (2011). Environmentalism & social work: the ultimate social justice issue. *Social Work Today*, 11(5), 20.

- Dominelli, L. (2012). *Green social work: from environmental crises to environmental justice*. Oxford, United Kingdom: Polity Press.
- Dünya Bankası. (2016). Yoksulluk ve paylaşılan refah 2016: eşitsizliğe karşı mücadele. <http://www.worldbank.org/en/publication/poverty-and-shared-prosperity> adresinden alınmıştır.
- Epstein, M. J., & Buhovac, A. R. (2014). *Making sustainability work: Best practices in managing and measuring corporate social, environmental, and economic impacts*. USA: Berrett-Koehler Publishers.
- Francisco H. G. Fereirra, J. G. (2010). *Eğitimde fırsat eşitsizliği: Türkiye örneği*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı ve Dünya Bankası Yayını.
- Gardner, G. (2016). *Sürdürülebilir bir kent düşünmek*. Worldwatch Enstitüsü içinde, Dünyanın Durumu 2016: Bir Kent Sürdürülebilir Olabilir mi? (s. 3). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gray, M., & Webb, S. A. (2014). The making of a civil society politics in social work: Myth and misrepresentation with the Global Agenda. *International Social Work*, 57(4), 346-359.
- Harari, Y. N. (2016). *Hayvanlardan tanrılara - Sapiens: insan türünün kısa bir tarihi*. İstanbul: Kolektif Kitap.
- Hawkins, C. (2010). Sustainability, human rights, and environmental justice: Critical connections for contemporary social work. *Critical Social Work*, 11(3), 68-81.
- Healy, L. M., & Wairire, G. G. (2014). Educating for the Global Agenda: Internationally relevant conceptual frameworks and knowledge for social work education. *International Social Work*, 57(3), 235-247.
- https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp-economy-for-99-percent-160117-en.pdf
- IASSW, ICSW, IFSW. (2012). *The Global Agenda for Social Work and Social Development: Commitment to Action*. <http://cdn.ifsw.org/assets/globalagenda2012.pdf> adresinden alınmıştır.
- IASSW, ICSW, IFSW. (2014). *Global Agenda for Social Work and Social Development: First Report of Promoting Social and Economic Equalities*. London: Sage.
- Işık, O. ve Pınarcıoğlu, M. M. (2001). *Nöbetleşe Yoksulluk: Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği*. İletişim Yayınları, Ankara
- Jones, D. N., & Truell, R. (2012). The Global Agenda for Social Work and Social Development: A place to link together and be effective in a globalized world. *International Social Work*, 55(4), 454 –472.

- Le Couteur, P., & Burreson, J. Ç. (2014). *Napolyon'un düğmeleri: dünya tarihini değiştiren 17 molekül*. İstanbul: Metis Yayınevi.
- Lombard, A. (2015). Global agenda for social work and social development: a path toward sustainable social work. *Social Work/ Maatskaplike Werk*, 51(4), 482-499.
- Martin S., Goodman R. (2016). Living on the Edge: *New Forms of Poverty and Disadvantage on the Urban Fringe*. In: Williams C. (eds) *Social Work and the City*. Palgrave Macmillan, London.
- Myth and Schmitz, C. L., Matyók, T., Sloan, L. M., & James, C. (2012). The relationship between social work and environmental sustainability: Implications for interdisciplinary practice. *International Journal of Social Welfare*, 21, 1-9.
- Omran, A. R. (2005). The Epidemiologic Transition: A Theory of the Epidemiology of Population Change. *The Milbank Quarterly*, 83(4), 731–757.
- Özmete, E. (2010). Sosyal hizmette sürdürülebilir kalkınma anlayışı: kavramsal analiz. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(2), 79-90.
- Pettman, D. (2017). *Sonsuz Dikkat Dağınıklığı*. Sel Yayıncılık: İstanbul
- Raniga, T., & Zelnick, J. (2014). Social policy education for change: South African student perspectives on the Global Agenda for Social Work and Social Development. *International Social Work*, 57(4), 386–397.
- Sims, D., Chenu, L., & Williams, J. (2014). The Global Agenda: Developing international perspectives and critical discourse in UK social work education and practice. *International Social Work*, 57(4), 360 –372.
- Spolander, G.C., Engelbrecht, L.M., Strydom, M. Pervova, I., Marjanen, P., Tani, P., Sicora, A. & Adaikalam, F. (2014) The implications of neoliberalism for social work: Reflections from a six-country international research collaboration. *International Social Work*, 57 (4): 301-312.
- Tasse, A. (2014). Editorial. *International Social Work*, 57(4),383-384.
- UNICEF (2016). Ending extreme poverty: a focus on children. https://www.unicef.org/publications/index_92826.html adresinden alınmıştır.
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma: bir yazın taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 181-208.